

Giampaolo Dianin. *Matrimonio, sessualità, fecondità. Corso di morale familiare*. Padova: Edizioni Messaggero 2006 ss. 575.

Wielotematyczna literatura teologiczna, jaka powstaje w licznych ośrodkach teologicznych we Włoszech, wzbogaciła się właśnie o obszerne opracowanie stosunkowo młodego teologa moralisty z Padwy Giampaolo Dianina (ur. 1962). Autor jest duchownym diecezji padewskiej, który nie tylko od kilkunastu lat wykłada teologię moralną, ale jest także zaangażowany w duszpasterstwo, zwłaszcza małżeństw i rodzin, od kilku lat jest również asystentem kościelnym Akcji Katolickiej. Jego pierwszą publikacją była książka o charakterze historycznym *Luigi Taparelli D'Azeglio (1793-1862). Il significato della sua opera, al tempo del rinnovamento neoscolastico, per l'evoluzione della teologia morale* (Milano 2000). Ponadto w 2003 r. w Padwie pod jego redakcją ukazała się praca zbiorowa *L'Europa e le religioni. Identità religiose e progetto di Costituzione europea*. Niniejsze studium ukazało się jako pozycja nr 10 w serii „La croce di Aquileia – Percorsi teologici”, wydawanej przez Wydział Teologii w Padwie.

Recenzowana praca to próba całościowego przedstawienia teologii małżeństwa i rodziny ze szczególnym odniesieniem do nauki soborowej, zwłaszcza Konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes*. W swoim wykładzie Dianin ma także na uwadze soborowe wezwanie do udoskonalenia teologii moralnej z dekretu *Optatam totius* (nr 16) oraz szczególnie ważny fragment *Gaudium et spes* (nr 22), gdzie uwidacznia się nierozłączność antropologii i chrystologii. Te odniesienia do nauczania soborowego wyznaczają poniekąd trzyczęściową strukturę całej pracy. W dość obszernym wprowadzeniu akcent pada na potrzebę chrystocentrycznego odczytywania prawdy o człowieku i jego powołaniu. Wyszczególnione są również główne założenia metodologiczne tego typu studium nad moralnością małżeństwa i rodziny, co w konsekwencji oznacza dalsze poszukiwania w podwójnym świetle – Ewangelii i ludzkiego doświadczenia (por. s. 38-44). Pierwsza część książki (s. 58-194) ukazuje małżeństwo w świetle soborowej kategorii powołania. W wymiarze fundamentalnym jest tu wyraźne odwołanie do DFK 16, a w całej treści widać liczne inspiracje KDK 48. Jest to więc wizja małżeństwa odczytywana w świetle Chrystusowej miłości do Kościoła, z akcentem na jego sakramentalność, wierność i nierozzerwalność. Sporo uwagi autor poświęca także problemowi ponownych związków, tak w wymiarze teologicznym, jak i kanonicznym oraz pastoralnym. Przywołuje, między innymi, dyskusje wywołane głośnym listem pasterskim trzech biskupów niemieckich z 1993 r. na temat dopuszczalności do komunii św. osób rozwiedzionych i żyjących w drugim związku, a uzupełnieniem tego jest swoiście nowe ujęcie włoskiego teologa moralisty B. Petrà (s. 184-194).

Druga, najobszerniejsza część książki (ponad 200 stron), na bazie KDK 49 analizuje i prezentuje prawdę o ludzkiej seksualności i miłości małżeńskiej. Jak wszędzie, także tutaj autor często opiera swoje rozważania na odnośnych tekstach biblijnych oraz dokumentach Tradycji i Magisterium Kościoła. Słusznie wskazuje

najpierw na konieczność właściwego odczytania wizji antropologicznej, by dopiero wtedy móc zrozumieć ludzką seksualność w koniecznym kontekście miłości małżeńskiej. Co rozumiałe, szczególnie dużo uwagi poświęca aspektom moralnym tak w ujęciu pozytywnym, jak i z uwzględnieniem kwestii trudnych czy problematycznych, jak homoseksualizm. Nie negując w żadnym stopniu głoszonych przez Kościół norm moralnych w obszarze ludzkiej seksualności, teolog padewski podkreśla złożoność zjawiska homoseksualizmu i zawsze konieczne dostrzeganie w drugim człowieku jego osobowej godności: „Homoseksualista to osoba, którą trzeba przyjąć, uszanować, zrozumieć i poważać” (s. 398).

Odwołując się do KDK 50-51, w końcu Dianin swoje rozważania ogniskuje na płodności miłości, którą małżonkowie powinni widzieć także w kategoriach powołania. W kontekście odpowiedzialnego rodzicielstwa dostrzega dojrzewanie myśli Kościoła od *Gaudium et spes* do *Humanae vitae*. Przywołując opinie, między innymi D. Tettamanzi, obecnego arcybiskupa Mediolanu, autor uznaje profetyczny charakter encykliki Pawła VI, zwłaszcza w akcencie na jej antropologię, którą określa jako integralną, powołaniową i egzystencjalną (s. 502). Tak tutaj, jak w wielu innych miejscach Dianin dowartościowuje wymiar pastoralny tego zagadnienia, co zapewne wynika z jego osobistego zaangażowania i doświadczenia. Trzeba to uznać za szczególnie walor całego studium, gdyż często tego typu opracowania ograniczają się do wykładu teoretycznego, bez odniesień do praktyki duszpasterskiej.

Cenny w pracy jest także obszerny wykaz wykorzystanej literatury, w tym dokumentów Magisterium oraz indeks osobowy (s. 533-567). Zestaw bibliograficzny, jak i liczne, często obszerne przypisy, potwierdzają wysokie zorientowanie padewskiego teologa moralisty w całej literaturze przedmiotu i pozwalają mieć nadzieję, że równie starannie będzie przygotowywał swoje kolejne książki. Równocześnie jednak pojawia się pewien niedosyt przy lekturze pewnych fragmentów tego opracowania, gdzie zabrakło głębszej analizy i np. wykorzystania niezwykle ważnych katechez Jana Pawła II z cyklu „Mężczyzną i niewiastą stworzył ich”. Brak tego szczególnie tam, gdzie Dianin omawia „antropologię miłości i seksualności” (por. s. 263-291), a więc gdy mówi np. o cielesności i seksualności osoby ludzkiej. Wydaje się również, że błędna jest – przyjmowana niekiedy z niejasnych powodów – metoda kolejności zapisu w wykazach bibliograficznych, gdzie np. papieży czy poszczególne pozycje przy danym autorze przedstawia się w układzie alfabetycznym, a nie chronologicznym. Całość pracy Dianina jest jednak godna polecenia, także jeśli się weźmie pod uwagę jej kompletność, rozległość argumentacji teologicznej, bogactwo odniesień do literatury teologicznej i moralnej, w tym także kontrowersyjnej, co często jest bardzo pożyteczne. Nie bez znaczenia jest również przystępny i wyważony język, jakim autor przedstawił owoce swoich długich studiów i dydaktyki na Facolta Teologica dell'Italia Settentrionale w Padwie.

Ks. Sławomir Nowosad
Instytut Teologii Moralnej KUL